

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE :

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Sliedrecht - Centrum; J. van Heteren, Sliedrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen aan den Rijn.

RADAKTIE :

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
Meerkkerk. Telefoon 01837 - 357

ADMINISTRATIE :

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan Rijn, telefoon 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,20 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

God zal het doen!

Ik heb Jericho.... in uwe handen gegeven....

Jozua 6 : 1

(Jericho nu sloot de poorten toe....)

Jozua 6 : 2

Wat staat dat dicht bij elkaar. Eerst tussen haakjes het feit, dat de poorten van Jericho dichtgegaan zijn. En direct daarop verzekering des Heeren aan Jozua, dat hij de stad met haar koning en strijdbare helden in Jozua's handen gegeven heeft. Hier staan dus onmogelijkheid en zekerheid naast elkaar.

Onmogelijk is het voor Israël om een stad als Jericho in te nemen. De stad lag aan de belangrijke heirweg vanuit het Overjordaanse land naar Kanaän en vooral naar Egypte. Hier moesten kooplieden passeren om hun waren te verhandelen. Hier moesten ook de legers langs om het land in het bezit te krijgen. De koningen van Jericho hadden daar goed rekening mee gehouden. Zij hadden hoge muren rondom de stad laten aanleggen. Men zegt wel van 5 1/2 meter dik en 14 meter hoog. Vanuit Gilgal kon het volk in het legerkamp in de verte die muren zien. En die onmogelijkheid wordt onderstreept door de raad van Jericho om de poorten hermetisch dicht te doen, zodat er geen mens in of uit kon. Het volk van Israël moest voor de hoge en zware muren komen en voor de gesloten stad.

Het is waar, dat de koning van Jericho dit mede gedaan heeft uit angst. Dat kunnen we wel weten uit de geschiedenis van Rachab de hoer. Zij heeft het tegen de verspieders gezegd, dat de verschrikking van Israël op de inwoners van dit land gevallen is vanwege de wonderen, die God met en aan Zijn volk gedaan heeft. Maar hier staat het toch in duidelijk verband met de strijd van dat volk. Het moest komen voor een overvolle Jordaan om door het wonder in te gaan.

Maar het in bezit krijgen van het land der belofte zou het wonder niet teniet doen, maar juist bevestigen! Daarom is het de Heere Zelf, Die in Zijn Goddelijke wijsheid het volk zo geleid heeft, dat het langs de hoge muren en de gesloten stad moet. Anders had het gedacht door eigen kracht en kunnen wel het land in bezit te krijgen. Met eigen wapenen het land te veroveren. Hij leidt door de onmogelijkheid heen om het alleen door het ware geloof van het wonder te verwachten.

Is het vreemd? Tussen het bezit van het erfdeel van Israël en het volk staan de hoge muren, is de gesloten stad. Wij hebben het erfdeel, dat God in het eerste paradijs beloofd heeft verspeeld door moedwillig ongehoorzaam te zijn. Onze schuld heeft het uitzicht naar recht ontnomen op het erfdeel van het eeuwige leven. Wat een onmogelijkheid van schuld en ongerechtigheid wordt dan ervaren door allen, die uit vrije genade om de beste erfenis verleggen werden. Muren van zonde, Muren van bestrijding. Velen denken wel zo alles te verkrijgen en zo de hemel in te kunnen gaan. Nee, uit vrije genade laat de Heere aan onwaardige zondaren het erfdeel prediken.

Maar dan komen er juist op de weg allerlei muren en onmogelijkheden, die gepasseerd moeten worden. Dan kan het alleen langs de weg van het wonder.

Doch hoor nu, vóórdat de strijd begint en Jozua op die hoge muren tuurt en op die geheel gesloten stad, komt de Heere tot zijn verleggen dienst-knecht: „Zie, Ik heb Jericho met haar koning en strijdbare helden in uw hand gegeven”. Hier valt de nadruk op wat God gegeven heeft. Vanuit Zijn Raad tot heil van Zijn Israël staat het vast, dat Jericho valt. Goed verstaan. De Heere geeft het land langs de weg van strijd. Niet minder langs de weg des geloofs. Maar dat geloof krijgt hier een grond in God Zelf. In Zijn onveranderlijke beloften krachtens Zijn onwankelbaar Verbond. In wat Hij geeft. Hij heeft Zelf de weg voor Israël zo gemaakt, dat het telkens voor een onmogelijkheid komt. Dat komt óók van Hem. De ware erfgenamen zien dat zo niet. Dan tobben ze wat af, hoe het ooit anders zal worden.

Dan vrezen ze dat de muren tegen hen blijven spreken. Dan denken ze menigmaal, dat zij nog om zullen komen. En de Kerk des Heeren in onze tijd kan wel eens alle moed ontsinken, als zij ziet op de machtige muren en sterkten van de vrome en onvrome vijanden van God en Zijn volk. Ze lijken vaak veel meer dan de legerscharen van Gods kinderen. Die zien er niet zo geweldig uit. Die kunnen naar het uiterlijk geenszins op tegen, wat de vijand laat zien.

Maar nee, Jozua heeft God mee, als de strijd om Jericho gestreden moet worden. Een wonderdoend God, Die reeds de gehele stad in de belofte aan hem en aan Israël gegeven heeft. En dat in Christus. Hij verdient het erfdeel voor een geheel onwaardig zondaarsvolk, dat alleen de erfenis van de eeuwige dood verdiend heeft. Hij heeft het geheel betaald, zoals voor de toekomst van Zijn gehele Kerk. Wat is het erg, als we geen acht leren slaan op al de nodigheden, die de Heere in het heden der genade tot verloren zondaren laat uitgaan. Erven moeten we altijd. Alléén voor alle onbekeerden en onbekeerlijken zal het de erfenis van de eeuwige dood zijn. Uw eigen hart is gesloten. Dat is het ergste, wat er is. O, er is genade in God om dat te veranderen. Zoek het in Hem alleen, in Wie het zeker te verkrijgen is.

En dan zullen en kunnen de muren niet tegenhouden. Zij vallen en alle geslotenheid moet wijken voor het gelovend geloof, dat uit het wonder zalig wordt en alles verkrijgt uit Christus. Houdt er opaan, zoals Israël zeven dagen lang achter de Heere aan. Dan blijft er geen muur van de vijanden staan en zal de Kerk des Heeren de volle erfenis krijgen. Niet zonder strijd, maar wel door het wonder. Door U alleen, om het eeuwige Welbehagen!

D. Slagboom.

HET EVANGELIE VAN CHRISTUS

22

De erfenis van het eeuwige leven, en dat is het deelachtig worden van de eeuwige zaligheid, is Abraham niet uit de wet, maar uit de beloften genadig geschonken. En als kind van de belofte is hij geworden de vader der gelovigen. Het is dus door Gods Geest vastgesteld in de Schrift, dat de belofte moeder is van alle gees-

VAN DE ADMINISTRATIE

Daar het mij onmogelijk was voor het no. van 23 januari j.l. enige letteren te schrijven, ontvang U thans een kort overzicht over 4 weken. Deze weken hebben wij een grote stroom van ontvangen giro's mogen verwerken. De stroom is al kleiner geworden maar wij hopen dat het na zal blijven druppelen, totdat de laatste abonnee voor 1975 heeft betaald. Wilt u even naziën of reeds is betaald? en zo niet: doe het dan direct, bij voorbaat mijn dank.

De grote stroom van de ontvangen giro's gaf vele verrassingen aan giften en overbetalingen. Het is in 4 weken een bedrag geworden van f 3.600,—. Is dit geen bewijs dat er liefde is voor „Bewaar het Pand”? Ook namen wij kennis van de moedgevende woorden die er bij gevoegd waren. Hartelijk dank voor al deze blijken van medeleven. Ook mochten wij weer een 14-tal nieuwe abonnees noteren, zodat de open gevallen plaatsen weer konden worden aangevuld. Wie verblijdt ons met de opgave van een nieuwe abonnee? Wij zien maar weer uit naar verrassingen.

Adm. adres: Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn.
Giro 70.43.50. v. d. L.

P.S. Aan abonnee: Mw. v. Spr. te Maassluis: het abonnementsgeld in goede orde ontvangen!

telijke kinderen die vanuit de beloften gevoed en vertroost worden. En dat nieuwe leven der genade kan niet gevoed en versterkt worden vanuit een wettische godsdienst.

Maar nu rijst de vraag: „Waartoe is dan de wet?” Welke functie heeft de wet die toch gepredikt moet worden, te vervullen in het geestelijke leven, want zij heeft toch van Godswege een taak te vervullen?

Daarvan overtuigd zijnde in ons hart, komen wij als vanzelf tot de bekentenis dat het in alles gaat om de verheerlijking van Gods wet, die uit de natuur van het Goddelijk wezen is voortgekomen.

Geschapen naar Gods beeld, stond de mens versierd met Gods wet in gemeenschap met zijn Schepper. Zodat na de val in elk hart des mensen nog een flauw afschrift van de wet is, wat de consciëntie doet spreken tegen het kwaad dat bedreven wordt, om hem daarin te veroordelen. Op de berg Sinaï nam de wet des Heeren, die is een eeuwigdurende wet, de eerste plaats in. Maar nu kwam de heilige en rechtvaardige God daar niet rechtstreeks met Zijn wet tot de mens, want onder de gloed van die majesteit kan niet één mens voor God bestaan. Daar hij gegeten heeft van de verboden boom, ligt de mens vanuit Gods wet rechtstreeks onder het oordeel des doods en der verdoemenis. En dat zulks niet heeft plaats gehad, hebben we alleen te danken aan de Middelaar in Wiens hand de wet door Gods engelen besteld is. En al zou dat Mozes geweest zijn, wat wij niet geloven, dan wijst het ons nog op Christus, de Middelaar van het verbond der genade. Want Hij heeft het volk verlost uit Egypte en geleid door de woestijn, daar Mozes een type van Christus was.

En daar Christus de wet in haar vloek en eis voor Zijn rekening had genomen, werd Israël door donderslagen en bliksemstralen van de wet niet getroffen.

Het moet Israël vanuit de wet betuigd worden dat elk mens van nature ligt onder de vloek en eis van Gods wet. Want al is de mens geestelijk dood door de zonde in Adam, zo is hij daarom niet zonder een redelijk besef van het kwade dat in hem is en daarom bedreven wordt. Dat deed

Daniël spreken tot Belzasar: „En gij hebt uw hart niet vernederd, alhoewel gij dit alles wel geweten hebt.” Zodat hij zijn hart vanuit de algemene genade had kunnen vernederen voor God, de allerhoogste Heerser. Maar zie, hij kwam zich te verheffen tegen de Heere des hemels en werd te licht bevonden in de weegschaal van Gods gerechtigheid om nog een weinig gespaard te worden. Waarom de mens vanuit de sprake van zijn consciëntie niet ongewaarschuwd reist naar een allesbeslissende eeuwigheid.

Maar nu gaat het in de waarachtige bekering om de geestelijke kennis van onze ellende, om de zonde te leren bewenen voor Gods aangezicht. En tot verkrijging van de kennis der zonde moet de wet ons gepredikt worden, die alleen door Gods Geest kan geschreven worden in ons hart om haar hartelijk lief te krijgen. En vanuit die hartelijke liefde tot Gods wet bekomt het hart de hartelijke droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid.

Het moet ons duidelijk worden dat de wet geestelijk is en dat wij vleselijk zijn, verkocht onder de zonde. Zodat wij onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad.

„Maar de wet is bovendien ingekomen, opdat de misdaad te meerder worde; en waar de zonde meerder geworden is, daar is de genade veel meer overvloedig geweest.”

De wet moet gelegd worden in het hart van de tempel onder het verzoendeksel, want daarin is het hart van de openbare eredienst. Tot nog toe worden wij op elke sabbat geplaatst voor de majesteit van Gods heilige wet, om in dat licht veroordeeld te worden in de verdorvenheid van ons bestaan tot onze verootmoediging en vernedering voor het aangezicht des Heeren. Opdat de prediking van het Evangelie ons dierbaar zou worden door Zijn Geest, daar de Heere daarin tot ons komt met Zijn vergevende liefde in Christus om het bedroefde hart te troosten.

Met de innerlijke overtuiging in ons hart, dat wij van nature geneigd zijn God en onze naaste te haten, wordt het met droefheid over ons verdorven bestaan ootmoedig bekend de dood verdiend te hebben. En zo moet de tempelganger altijd weer onder de oude dag zijn hand op het offer leggen, met de belijdenis de dood verdiend te hebben, om door het offer dat geslacht en Gode geofferd werd te zien op de enige en algemeen offerande van Christus, Wiens plaatsbekledend middelaarswerk is tot zaligheid van zondaren.

Maar al te weinig zien wij in de spiegel van Gods heilige wet, daarom kunnen wij het met zo weinig stellen en niet opwassen in de genade en de kennis van de Heere Jezus Christus. Want dat hebben wij nodig om in Zijn Gode welbehagelijke offerande steeds meer gefundeerd te mogen worden. Om door Hem steeds dieper geleid te worden in Gods ontfermende liefde, waarin het licht van Zijn vriendelijk aangezicht aanschouwd wordt. En dat is de geestelijke klankbodem die het hart met vrucht van een ootmoedige erkentelijkheid doet luisteren naar het Evangelie van Jezus Christus in het geloof dat door de liefde werkt.

En toch is dat in de functie van Gods heilige wet nog niet het eindpunt, want Gods wet wordt door de prediking van het Evangelie onder de bedauwing van de Heilige Geest steeds dieper gegraveerd in het hart, om met steeds meer tederheid te wandelen op het pad van Gods geboden. Zo bekomt het hart zijn vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens.

Bij het smaken van Gods vergevende liefde in Christus, waartoe de wet is ingekomen, vloeit Gods verkiezende liefde in het hart, „opdat wij zouden heilig en onberispelijk zijn voor Hem in de liefde.” En daarin heeft niet alleen de Heere, maar door Hem ook het hart de heiligmaking ten deel. Het is er inniger door verbonden aan de Heere om van daaruit met steeds meer tederheid te wandelen in Zijn wegen. En zo zal eenmaal de wet van Gods liefde ten volle zijn het leven van uw hart, om Hem met al Zijn volk in aanbidding te loven en te prijzen. Gods wet is als de wet Christus de eeuwigdurende wet, die ons Christus gelijkvormig zal doen worden in heiligheid en heerlijkheid.

Galaten 3 : 19.

R. Kok.

Naar de katechisatie

(168)

DE WET DES HEEREN Het negende gebod (4)

Wij zijn van nature allen uit de vader der leugenen, de duivel. 's Heeren Wet legt de wortel van ons verdorven bestaan bloot, ons „leugenachtig” bestaan. Want de Wet is „geestelijk”. Zij heeft een diepe zin. Zij eist niet alleen, wat wij moeten doen of niet moeten doen, maar ook hoe wij moeten zijn. Dat komt duidelijk uit in de HOOFDSOM van de Wet, welke Christus samenvat in: „Gij zult liefhebben de Heere uw God met GEHEEL uw hart en met GEHEEL uw ziel en met GEHEEL uw verstand en met GEHEEL uwe kracht”. Matth. 22 : 37 - 40.

Daarom is verlossing van de leugen noodzakelijk. En deze verlossing kan alleen gekend worden door VERNIEUWING van het hart, de levendmaking van de zondaar, door Gods Geest bewerkt.

Dat is niet door „verbetering” zonder meer. Het is vanzelf prijzenswaardig, wanneer iemand, die veel loog, maar dit inziet en nu het niet meer doet. Zo is het ook ten opzichte van andere zonden. Denk aan de dronkaard, die van zijn drinken afraakt, maar bij wie geen innerlijke verandering plaats heeft. U kent de bekende uitspraak: een bekering van de kroeg naar de kerk. Het is noodzakelijk ten aanzien van ons leugenachtig bestaan, dat wij daaruit getrokken worden en ingezet „in de waarheid”. Dat is ingelijfd in de Wijnstok Christus, om uit Hem vrucht te dragen. Zo is Christus „de WAARHEID”. „Ik ben de Weg, de Waarheid en het leven”, zo sprak Hij. En tot Pilatus zeide Jezus: „Een iegelijk, die uit de waarheid is, hoort Mijne stem.” Joh. 18 : 37.

Deze inlijving geschiedt in de wedergeboorte. Langs de weg van diepere ontdekking en nader onderwijs brengt Gods Geest tot de persoonlijke zekerheid van het geloof daaromtrent.

Bij dit „ingezet worden in de waarheid” wordt het verstand verlicht. Het krijgt een beginsel van de ware kennis, welke door het verlies van Gods Beeld in de val geheel verloren is gegaan. Dit beginsel van ware kennis omvat een rechte kennis van zichzelf, van God in Zijn Deugden, van Jezus in Zijn noodzakelijkheid, dierbaarheid en gepastheid en van het deelachtig worden van Hem door het geloof.

In de waarheid ingezet, wordt de zondaar ook w a a r gemaakt, voor God, voor zichzelf en voor de mensen. „Voor God.” Zulk één heeft geen geheimen meer voor den Heere. Hij gaat alles belijden. „'k Bekend' o Heer' aan U oprecht mijn zonden. 'k Verborg geen kwaad, dat in mij wordt gevonden, maar ik beleed na ernstig overleg mijn boze daën.”

Wie dit door genade mag kennen, krijgt een afkeer van het werken met de bedriegelijke „geitenvelletjes” van Jacob. U weet het, dat Rebekka en Jacob daarmede hun leugen zochten te bedekken. Zeker, God voerde dwars door dit leugenbedrijf Zijn R a a d uit. Maar zij hebben toch beiden moeten ondervinden Gods kastijdende Hand. Daaruit zien we, dat Gods kind toch altijd weer de bewarende en vergevende genade des Heeren nodig heeft.

De zondaar wordt „waar gemaakt” voor zichzelf. Hij krijgt een afkeer van de leugen, van de onwaarachtigheid en een lust tot waarheid in zijn binnenste, zoals David zong: „Laat d'oprechtheid meer en meer, met de vroomheid mij behoën.” Men wordt ook bang voor ZELFBEDROG en men smeekt met de dichter van psalm 119: „Weer snood bedrog, o God, van mijn gemoed” en zoals David bad in psalm 139: „Doorgrond mij, o God! en ken mijn hart; beproef mij en ken mijn gedachten; en zie, of bij mij een schadelijke weg zij en leid mij op de eeuwige weg.”

Het levendgemaakte hart krijgt ook uit de waarheid te leven. Het krijgt de waarheid lief en lust om in de waarheid te wandelen. Ps. 25 : 2. Krachtens het beginsel der geheiligde kennis krijgt men de leugen van de waarheid te onderscheiden. Terecht is opgemerkt, dat Gods volk „voelhorens” krijgt. Men gaat dan ook alle LEUGENLEER onderkennen en haten. Er komt een honger en dorst naar de zuivere waarheid van Gods Woord. Was het niet een kostelijk plaatsje, dat Maria verkoos, namelijk om aan de gezegende Voeten van den Heere Jezus te zitten en Zijn

onderwijs in te drinken als levend water? Kent u ook dat plaatsje en die dorst?

Het wordt de lust van het hart om ook tegenover de laster over de naaste diens „eer en goed gerucht” naar vermogen voor te staan en te bevorderen, zoals onze Heidelberger verklaart.

In dit opzicht worden Gods kinderen rechte „advocaten”. Genade maakt mededeelzaam en gunnend. Zij doet geduld oefenen met de zwakheden en gebreken van de naaste, inplaats van die uit te meten en anderen kenbaar te maken. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat men alles goed moet praten, wanneer het Gods waarheid betreft. Dan mag men niet zwijgen en alles maar over zijn kant doen gaan. Het „geduld hebben met de zwakheden en gebreken” van de naaste raakt de persoonlijkheid van de naaste. Dat geldt ook van de „liefde”, waarvan de apostel schrijft in I Kor. 13: „Zij bedekt alle dingen, zij gelooft alle dingen, zij hoopt alle dingen, zij verdraagt alle dingen.” Dat is dus niet naar de leus van de zogenaamde „verdraagzaamheid” van de humanist, zoals die in de valse „eucuméne” tot uiting komt en gepropagandeerd wordt. Waarheid en leugen kunnen hier samengaan.

Krijgt nu de begenadigde zondaar dus een afkeer van de leugen en een lust en liefde tot de waarheid Gods, ja, om in de waarheid te wandelen, krachtens de oude natuur, het verdorven en leugenachtig „bestaan”, blijft de strijd niet uit. Over die strijd schrijft Paulus in Romeinen 7. In verzen 21 - 24 lezen we: „Zo vind ik dan deze wet in mij, als ik het goede wil doen, dat het kwade mij bijligt; want ik heb een vermaak in de wet Gods naar de inwendige mens, maar ik zie een andere wet in mijn leden, welke strijdt tegen de wet mijns gemoeds en mij gevangen neemt onder de wet der zonden, die in mijn leden is. Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods?”

Deze strijd, die innerlijke s m a r t over het verdorven bestaan, doet Gods kind laag bij de grond houden, de afhankelijkheid beleven van de genade en kracht van Christus, ja, doet Hem nodig hebben als de hoogste Profeet om onderwijs van Hem te ontvangen, maar ook als de enige Hogepriester, tot verzoening en reiniging van het hart, steeds weer bij vernieuwing. En dan wordt het zo groot en zo vertroostend, dat die dierbare Hogepriester de verzoening heeft aangebracht. Want Hij heeft Zich willen laten veroordelen als „Godslasteraar” voor en door Kajaphas! Daarmede heeft Hij de schuld en de straf op de overtreding van Gods heilige Wet voor een schuldig en strafwaardig volk op Zich genomen en die betaald en uitgeboet door Zijn lijden en sterven. Zo is Christus geschonken tot „rechtvaardigmaking” en tot „heiligmaking”, ja, tot volkomen verlossing! Dát deed Paulus uitroepen: „Ik dank God door Jezus Christus, onze Heere.”

Christus is ook voor Zijn volk „de eeuwige KONING”. Door Hem en door Zijn kracht is er de OVERWINNING van de leugen en het „wandelen in de waarheid.” Hij heeft getuigd: „Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.”

Die rijke beleving van Christus' overwinning is hier ten dele. Eens zal Gods strijdend Sion op aarde VOLKOMEN delen in de eeuwige overwinning van haar Koning. „Let op de vrome en zie naar de oprechte, want het einde van die man zal vrede zijn.” Psalm 37 : 37. Dan zal de tong van Gods kinderen volkomen G o d l o v e n en roemen in de vrijmachtige genade en liefde Gods!

Hebt u door hartvernieuwende genade zulk een nieuwe tong en gereinigd hart gekregen?

Een Godvrezende moeder stond eens bij het bed van haar zoon, die ernstig geestelijk gestoord was. Nooit had hij kunnen praten. Terwijl zij hem des morgens hielp, liet zij mismoedig de verzuchting haar tong ontglippen: ach m'n jongen, waartoe ben jij geboren? En wat gebeurde . . . De ongelukkige jongen begon te spreken en zei: „om God eeuwig groot te maken.” Daarna stierf hij. Ja, wat Gods genade vermag!

E.

v. L.

Na de Generale Synode

5

Een andere zaak, die aan de orde kwam, gold twee instructies van de Particuliere Synode van het Zuiden.

De ene luidde: De generale synode zoeke naar wegen zich te bezinnen over de vraag op welke wijze de verkondiging van het Koninkrijk Gods en het heil in Christus consequenties heeft voor de verhoudingen in de menselijke samenleving, zo mogelijk door een opdracht hiertoe te verstrekken aan het daartoe meest geëigende deputaatschap. De toelichting is te lang om die hier over te nemen. We volstaan met de overname van de samenvatting daarvan in De Wekker van 25 oktober 1974: „Uit de toelichting blijkt, dat vele vragen rondom de prediking van het heil in deze tijd, de vragen rondom de antithese en de gevaren van een algemene godsdienstigheid, de achtergrond vormen van deze instructie.”

De andere instructie nemen we hier geheel over: De particuliere synode van het Zuiden, veront-rust over de toenemende verwijdering binnen het verband van de Christelijke Gereformeerde Kerken, welke blijkt in de verontrusting die bestaat over de prediking en de persoonlijke geloofsbeleving en tevens in de verontrusting over de veranderingen en vernieuwingen in ons kerkelijk leven, verzoekt de generale synode ten dezen een oproep tot bekering en gebed te laten uitgaan, en verzoekt de generale synode tevens te bevorderen dat er wegen en middelen gezocht worden om in alle geledingen van de kerken met elkaar in gesprek te komen, teneinde langs deze weg de toenemende verwijdering tegen te gaan. Tot dit gesprek roept de Schrift op in Rom. 15 : 7: „Daarom, neemt elkander aan, gelijk ook Christus ons aangenomen heeft, tot de heerlijkheid Gods”.

In dit gesprek zal doorgesproken dienen te worden o.m. over:

- de beschouwing van de gemeente van Jezus Christus;
- het karakter van de belofte van het verbond;
- de verhouding wet en evangelie;
- zaken van het christelijk leven;
- en de liturgische veranderingen.

Beide instructies, respectievelijk genummerd 8.07 en 8.08, kwamen ter voorbereiding in handen van dezelfde commissie. Deze behandelde in haar rapport de instructies als één zaak. Zij schreef o.a. „Verschillende raakvlakken zijn hierbij aan te wijzen. Zo wordt in beide instructies gesproken over de verhouding wet en evangelie, en over het christelijk leven. Daarbij bedoelen de beide instructies dat over de aan de orde gestelde zaken, kerkelijk zal worden doorgedacht en doorgesproken. Uw commissie vindt hierin aanleiding om U voor te stellen de beide instructies als één geheel te behandelen.”

Bij de bespreking in openbare vergadering voerden verschillende afgevaardigden het woord. Wij hadden ook onze gedachten over deze zaak en hebben die naar voren gebracht. Daarbij ging het ons in hoofdzaak om de tweede instructie.

Wat de eerste betrof was er o.i. helemaal geen noodzaak om deze instructie te aanvaarden. De kerk heeft natuurlijk een roeping naar binnen en naar buiten, maar die is er altijd geweest en ook altijd beseft. We leven in een andere tijd dan onze voorgelachten, maar de wet des Heeren blijft bepalend en die krijgt in onze catechismus ruime aandacht.

De andere instructie constateert grote verschillen in ons kerkelijk leven. De voorgeschiedenis van de instructie kwam niet aan de orde. Voor het recht verstaan van de bedoeling zou het mogelijk wel goed geweest zijn, wanneer de synode op de hoogte was geweest van het hele wordingsproces. Wat heeft het Zuiden bewogen deze instructie in te dienen? Hoe is men tenslotte tot de formulering gekomen? Was er eenheid van gevoelens? Deze en dergelijke vragen komen naar voren.

We zijn bezig de kerk een beetje te gaan idealiseren en niet voldoende rekening te houden met de werkelijkheid. Die kerk moest volmaakt zijn, in elk opzicht, maar ze is het in geen enkel opzicht. Een kind des Heeren moet volmaakt zijn. De Heere Jezus zegt het tot al Gods kinderen: weest dan gijlieden volmaakt... Maar we belijden, dat zelfs de allerheiligste nog slechts een klein beginsel heeft van de volmaakte gehoorzaamheid. Wanneer we dit als uitgangspunt nemen, vinden we in plaatselijke kerken als het goed is het vernieuwende werk van de Heilige Geest in zondaren, maar toch zo, dat velen het

leven der genade missen. En dat geldt zo ook voor de kerken in het algemeen. Wanneer het leven der genade overheerst is er een onderworpenheid van het vlees. Zulke tijden zijn er ook in de kerk geweest. Dan is er beslag onder de waarheid. Maar de onderworpenheid is niet van harte. Wat niet uit God is zoekt steeds weer zich te ontworstelen aan de Heere en Zijn Woord. Dat kan ook in onze dagen worden geconstateerd. Daaruit vloeit de verdeeldheid van de kerk voort en ook de strijd in een kerkelijke gemeenschap, waarbij allerlei verschijnselen symptomen zijn van een geestesgesteldheid, die niet uit Gods is.

Ter synode hebben we gezegd, dat wij niet doen aan polarisatie, waarvan we wel beschuldigd worden, maar dat we begeren te blijven bij de oude gereformeerde beginselen. We zijn er vast van overtuigd, dat terugkeer tot wat voorheen de grondslag van onze kerken was tot haar behoud kan dienen. We hebben verschillende gedeelten aangehaald uit de Korte Verantwoording van de getrouw gebleven leden der Chr. Geref. Kerk. We zouden nu te breed worden wanneer we dat alles hier zouden herhalen. Wanneer er echter plaats voor komt in ons blad willen we uit deze Verantwoording een en ander overnemen. Deze Verantwoording krijgt in onze dagen steeds meer betekenis. De mensen van toen verkeerden in ongeveer gelijke omstandigheden als wij nu. Het ging in die dagen — in 1892 — tegen Kuyper en diens opvattingen. Het gaat in het wezen nu ook om deze zaken.

Ook hebben we een en ander aangehaald uit een inleiding, die een onzer predikanten kort tevoren gehouden had en waarin ook over de zaak, die hier aan de orde is, gesproken wordt. We moeten volstaan met deze vermelding. Mogelijk, dat er later gelegenheid is om op die inleiding terug te komen.

Bij de behandeling van de instructies bleek er verscheidenheid van gevoelens. Er was ook bij sommige afgevaardigden bezwaar tegen de gelijktijdige behandeling van beide instructies. De rapporteur van de commissie verdedigde deze samenvoeging wel, maar tenslotte kreeg de commissie de instructies terug ter nadere bestudering.

Later kwamen de instructies weer in behandeling, nu afzonderlijk.

Instructie 8.07 was gauw afgehandeld. Besloten werd een deputaatschap in te stellen met opdracht zich te bezinnen op de zaken, die betrekking hebben op de plaats, die de kerk en de christen in de samenleving behoort in te nemen ten einde de kerken c.q. de leden der kerk hiermee van dienst te zijn. Persoonlijk hadden we geen behoefte aan een dergelijk deputaatschap. De tweede instructie vroeg weer veel tijd. Het moet met droefheid worden geconstateerd, dat duidelijk naar voren kwam, dat er ter synode geen eenheid van gevoelens was. Integendeel, er was een diep ingrijpend verschil van zienswijze. In hoofdzaak kwamen twee meningen naar voren. Er waren afgevaardigden, die min of meer willen behouden en bewaren wat we nog mogen hebben en zijn. De verdeeldheid komt in het kerkelijk leven in vele gemeenten op allerlei wijze tot openbaring. Ieder die zijn ogen open heeft en eerlijk wil zijn moet dit erkennen. We kunnen daar niet buiten om. Het bleek ook bij de verdere behandeling van de instructie. De commissie had voorgesteld een oproep te doen uitgaan tot de kerken. Er werd lang en breed over gediscussieerd. Het voorstel werd ten slotte bij meerderheid van stemmen aangenomen. Zelf stemden we tegen, omdat een oproep tot grondslag moet hebben, moet voortkomen uit verootmoediging voor Gods aangezicht. We denken aan Daniël, een man, die de Heere vreesde, maar in het gebed tot de Heere beleed en sprak: wij hebben gezondigd, wij... Hoe kunnen we een ander oproepen tot verootmoediging, wanneer we deze niet zelf beoefenen?

De commissie kreeg opdracht om een oproep op te stellen. Zij voldeed daaraan. Haar concept kwam in een besloten vergadering in behandeling. Daarover kunnen we natuurlijk niets zeggen. Toen de synode weer in het openbaar ging vergaderen deelde de voorzitter mede, dat de synode besloten had de voorgestelde oproep niet te doen uitgaan. Met droefheid moest geconstateerd worden, dat daarvoor een genoegzame eenparigheid ontbrak. Dat zegt genoeg.

Wel werd besloten de classicale vergaderingen op te roepen waar symptomen van verwijdering zijn de oorzaken daarvan te bespreken en zo mogelijk weg te nemen.

Dat is natuurlijk een onbegonnen werk. Wanneer er ter synode diepingrijpende gevoelens naar voren komen, hoe zou er dan op classicale vergaderingen een overeenstemming kunnen zijn uit een recht beginsel?

We zijn niet één en daarom zijn we het niet met elkaar eens.

B.

Ontmoetingsdag

TE SLIEDRECHT - CENTRUM

D.V. OP ZATERDAG 5 APRIL 1975

MORGENSAMENKOMST

Aanvang 10.30 uur

Opening: Ds. G. Blom

Spreker: Ds. D. Slagboom

Slotwoord: Ds. A. Baars

PAUZE

MIDDAGSAMENKOMST

Aanvang 2 uur

Opening: Ds. R. Kok

Spreker: Ds. H. C. van der Ent

Slotwoord: Ds. M. C. Tanis

De ontmoetingsdag zal weer worden gehouden in het zeer ruime kerkgebouw van de kerk van Sliedrecht-centrum. Er zal gezorgd worden voor koffie en frisdrank. De dag zal ongeveer om 4 uur gesloten worden. Allen zijn welkom. Treft nu reeds voorbereidingen om zoveel mogelijk gezamenlijk te komen. De Heere geve, dat we elkaar te zijner tijd in groten getale in Zijn gunst mogen ontmoeten.

B.

Onze reis naar Canada in 1974

4

De volgende morgen kwamen de anderen, die elders de nacht hadden doorgebracht, ten huize van Ds. Van den Belt om daar koffie te drinken. Ouderling Sloomaker en zijn echtgenote kwamen mee. Het was verheugend dat we met hen kennis konden maken.

Na de koffie gingen we met z'n zessen — de ouders van Bill bleven achter — naar New York. Deze stad is in de onmiddellijke nabijheid gelegen. We maakten een rondvaart van 3 uur om het Manhattan-eiland, het oudste gedeelte van de grote wereldstad. Al spoedig na het vertrek van de kade voeren we op betrekkelijk korte afstand langs het Vrijheidsbeeld, dat aan de ingang van de haven op een eilandje is gebouwd. Met inbegrip van een voetstuk van 46 meter is het beeld 93 meter hoog. We voeren om het zuidelijk gedeelte van Manhattan heen, dat volgebouwd is met wolkenkrabbers, die daar het stadsbeeld beheersen. Daar is het economisch en cultureel centrum van de stad. Vele inwoners zijn naar andere delen van de stad verhuisd. Het moet ook een benauwend wonen zijn. In New York wonen veel joden en veel kleurlingen. Onwillekeurig kwam de vraag op of in die grote stad ook nog mensen zouden wonen, die de Heere in waarheid vrezen. Dat is natuurlijk niet onmogelijk. De Heere kent de Zijnen en waar ze ook wonen daar zal Hij hen gedenken. Maar in het algemeen moeten we toch wel zeggen, dat de nood, vooral de geestelijke nood, groot is.

We voeren in noordelijke richting en kwamen zo langs het hogere gedeelte van het eiland. Daar vindt men ook bebouwing, maar ook nog rotsen en bebouwing. Aan weerskanten van de rivier werd er nog gebouwd. Er verrezen flatgebouwen met enige verdiepingen, evenals bij ons in vele plaatsen. We voeren onder bruggen door en kwamen door breder water aan de westkant van Manhattan en toen ging het weer in zuidelijke richting. Daar hadden we aan weerskanten van de boot weer een ander uitzicht. We voeren naar de steiger en gingen van boord. We hadden iets van New York gezien.

In de loop van de middag kwamen we behouden bij de verschillende logeeraadressen aan. 's Avonds verzamelden we ons allemaal, de gas-

ten en de gastfamilies, ten huize van diaken Laman, een zoon van Ds. Laman. Hij lijkt sprekend op zijn vader. Hij woont in een mooi huis, dat hij zelf gebouwd heeft, zo ongeveer op het hoogste punt in de naaste omgeving. Vandaar heeft men een schoon vergezicht. In de verte is New York duidelijk te zien. Mijn huis, zei br. Laman, is op een rots gebouwd. Hij bedoelde dat van zijn huis, waar hij woont. De bodem is niets dan rots. We moesten denken aan de gelijkenis van de Heere Jezus van die ene man, die een huis wilde bouwen en bleef graven tot hij de rotsbodem gevonden had. Toen ging hij zijn huis bouwen. Het had een vaste grond. We hebben allen een huis nodig, dat op de Rots is gebouwd.

De grote woonkamer was al spoedig tot in alle hoeken gevuld. We hadden een goed gesprek over de wegen des Heeren, ook in verband met emigratie enz. In de loop van de avond moesten we naar een ander vertrek, waar koffie en gebak gereed stond. Dat is zo de Amerikaanse gewoonte. De gesprekken werden voortgezet. Ons trof nog wat zr. Slootmaker nadrukkelijk uitspraak, namelijk dat ze zo Gods gunst had mogen onder vinden in de komst van Ds. Van den Belt, wiens arbeid daar ingang vindt en door de Heere wordt gezegend. Het werd laat in de avond voor er iemand aan dacht om heen te gaan. We zongen samen nog psalmen. Er werd gebeden en gedankt. De Heere had een goede avond gegeven. We namen afscheid van elkaar en na een klein half uur waren we weer in de pastorie.

De volgende morgen — het was toen zaterdag — bracht Addi mij naar het huis van br. Laman. Daar zouden ook de anderen komen. Daar was het punt van vertrek. Het was ruim acht uur toen allen gereed waren. We namen afscheid, mogelijk wel voorgoed. Maar dat weten we niet. De Heere kan geven, dat we elkaar later weer ontmoeten. In elk geval waren we verblijd in Clifton te zijn geweest en daar vrienden te hebben mogen ontmoeten.

We stapten allen in. Bill ging weer achter het stuur zitten. Hij moest goed uitkijken om langs de door een der vrienden aangegeven route op de hoofdweg te komen. Maar het ging alles goed en na verloop van tijd zagen we verkeersborden en aanduidingen van de nummers van de wegen, die ons de weg wezen.

Zo gingen we door dorpen en steden in de richting van de Canadese grens. Overall was het landschap prachtig en het nodigde ons uit om er te blijven of althans er een poos stil te staan. We hadden echter nog een lange tocht voor ons en dat hield onze chauffeur voor ogen. Het was al ver in de middag toen we in de nabijheid van de Niagara watervallen de grens overgingen. Het passeren van de douane geeft altijd wat oponthoud, maar we konden na de nodige formaliteiten al spoedig verder reizen.

De watervallen trekken altijd veel bezoekers. Dat is begrijpelijk. Ze zijn majestueus, niet allereerst vanwege het grote verval — dat is slechts ongeveer 60 meter — maar vanwege de breedte, die veel groter is dan van andere watervallen. Het neerstortende water veroorzaakt een voortdurend geraas en veelal zijn er opspattende waterdeeltjes, die een soort mist vormen of als regen neerdalen. Als de windrichting naar de Canadese kant is, waar wegen vlak langs de watervallen lopen, is het wegdek nat als bij een flinke regenbui en de bezoekers moeten zich beschermen willen ze niet nat worden.

Om een uur of 7 in de namiddag kwamen we bij mijn dochter in Ancaster aan. Daar bleven mijn oudste dochter en ik achter. We wilden daar het tweede gedeelte van de vakantie doorbrengen. De regeling daarvan laat ik helemaal aan de Canadese kinderen over. De andere reizigers gingen door naar Norwich, ongeveer 40 mijl verder gelegen. In de loop van de avond ging de telefoon. De anderen waren behouden thuis gekomen.

Er was natuurlijk veel te vertellen. En de kleinkinderen waren blij, dat opa en tante nu bij hen waren.

Het werd weer zondag. We mochten tweemaal Gods Woord bedienen in Toronto. Het is een kleine gemeente in een heel grote stad. Er is aandacht als er gepreekt wordt. Voorzover ik dat beoordelen kan komt men trouw op en er is een onderlinge band. In elk geval doet het goed daar in het midden van die gemeente te verkeren. Zij is al jaren herderloos. Verschillende beroepen

zijn al uitgebracht, maar steeds is het weer zonder resultaat. Het zou een dankbaar werk zijn voor een dienaar, die door de Heere Zelf wordt aangewezen om daar te arbeiden. Dat zou tot zegen van de gemeente en alle andere gemeenten in Canada en Noord-Amerika zijn. We drukten nog velen de hand en ontmoetten er oude bekenden. 's Avonds hadden we een derde dienst in Hamilton. Dat kunnen we stilzwijgend voorbijgaan, omdat we al een en ander omtrent die gemeente gezegd hebben.

B.

DE PREDIKING VAN DE NADERE REFORMATIE

15

Dr. Bienen wijst in hoofdstuk IV op twee invloeden, waardoor de Nadere Reformatie in ons land moest komen tot haar predikwijze, namelijk die van de **scholastiek** en van de **mystiek**.

Hij verklaart de klassifikatiemethode uit de nareformatorische orthodoxie. Men wilde, zegt Dr. Bienen, de continuïteit met de inhoud en de boodschap van de reformatorische verkondiging bewaren, maar in eigentijdse denkvormen. Dat wil zeggen in scholastieke denkvormen. Zie ons vierde artikel. We herhalen hier alleen: De dogmatische bezinning verkiest haar dienstknechtgestalte en wordt almeer heerseres. Zo kon ook een **dogmatisch vastgestelde heilsorde** gaan functioneren als hermeneutisch principe in Schriftuitlegging en -toepassing.

We laten enkele woorden vet drukken. Die woorden geven veel te denken. Dr. Bienen wil niets weten van een heilsorde. Zie zijn elfde stelling: de driedeling van de Heidelbergse Catechismus, Zondag 1 antw. 2, is niet bedoeld als een heilsordelijke categorie, maar is van didaktische aard. We gaan daar niet verder op in, maar willen toch wel deze vraag stellen, hoe de opstellers van de catechismus er dan toe kwamen om in vraag 115 te vragen: waarom laat ons dan God alzo scherpelijk de tien geboden prediken, zo ze toch niemand in dit leven houden kan? en te antwoorden: eerstelijk, opdat wij ons leven lang onze zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen, en des te begeriger zijn, om de vergeving der zonden en de gerechtigheid in Christus te zoeken...? Dr. Bienen laat zich leiden door zijn instelling tegenover de Nadere Reformatie. Hij houdt zich op een afstand en begrijpt deze beweging niet. Dit waren zo enkele tussengevoegde opmerkingen. We keren nu tot het boek van Dr. Bienen terug.

Hij merkt verder op, dat de scholastieke benaderings- en ontledingsmethodiek ook gericht werd op het mystieke leven van mensen. Deze mensen werden in hun relatie tot en in hun konfrontatie met de heilsopenbaring van God eerst geabstraheerd en daarna geanalyseerd en geanatmiseerd.

Er was volgens Dr. Bienen ook invloed van de mystiek. Deze leek na de Reformatie langzaam te verzanden. Ze bleef als onderstroom zich handhaven en brak weer met kracht door. Ze eiste weer volop de aandacht en de honorering op en kreeg die ook. Met name in en door de Nadere Reformatie.

Dr. Bienen noemt hier dus twee belangrijke gegevens: scholastiek en mystiek. Hij spreekt van een samenbundeling van twee tegenover elkaar staande systemen.

Komt Dr. Bienen tot een juiste beoordeling? We menen van niet. We willen de zaak eenvoudig stellen. We willen bij de door de schrijver genoemde invloeden van de scholastiek en de mystiek denken aan de bevrediging van de behoeften van hoofd en hart. Daarbij kunnen we denken aan een volkomen harmonie. Althans wanneer er sprake is van een geleid worden door de Heilige Geest en een gebonden zijn aan Gods Woord. Dan is er een rechte relatie en wisselwerking tussen wat het hoofd denkt en het hart ervaart. Ik heb geloofd en daarom sprak ik. Wat de Heere door Zijn Geest aan Zijn kinderen leert is de rechte mystiek, de verborgen omgang met de Heere, en daaruit komt het spreken voort. In de kerk kwamen dwalingen en die werden door belijdenissen veroordeeld. Het geestelijk kennen is er eerst en daarna het onder woorden brengen. Het onder woorden gebrachte is leiding gevend voor het geestelijke leven.

Ons grote bezwaar richt zich hier tegen de gedachte van Dr. Bienen, dat er sprake is van twee tegenovergestelde systemen. Het gaat niet om systemen. Het gaat nog veel minder om tegenover elkaar staande systemen.

We hebben geen bezwaar tegen het naar voren brengen van bepaalde invloeden, die Dr. Bienen dan aanduidt als invloeden van scholastiek en van mystiek.

We zijn niet bevoegd om een oordeel uit te spreken omtrent de scholastiek. Maar we menen wel deze vraag te mogen stellen, of daarin ook niet elementen zitten, die met de mens gegeven zijn en die steeds weer naar voren komen?

Wat doet Dr. Bienen, wanneer hij een proefschrift schrijft? Wat doen wij allen min of meer, wanneer we spreken of preken of redeneren?

Daar zit op zichzelf niets te veroordelen in, maar het gaat er om of wat we schrijven en laten horen wel naar Gods Woord is. En dan is natuurlijk voor de wijze waarop iemand zich uit van belang de vraag, wat iemand beweegt, drijft, waaruit iets voortkomt. En zo komen we tot het andere element, namelijk van de mystiek, die volgens Dr. Bienen invloed heeft uitgeoefend.

Daar kunnen we het wel met hem over eens zijn. Maar dan moeten we ook een juist begrip hebben omtrent het wezenlijke van de mystiek. We spraken al over de behoeften van het hart. En waar komen die uit voort?

We krijgen de indruk, dat Dr. Bienen bij mystiek denkt aan een verschijnsel, dat telkens weer de kop komt opsteken, dus als een dier, dat zich lang stil houdt en dan na verloop van tijd zich weer laten gelden. Is de mystiek dus een verschijnsel, een gegeven van vroeger en later tijd, dat er altijd geweest is en altijd blijven zal en ook wel een zekere waarde vertegenwoordigt, maar dat zijn voedingsbodem onder de mensen zelf heeft en geen hogere, geen goddelijke oorsprong heeft?

We komen zo tot de vraag, wat de predikers van de Nadere Reformatie dreef om te preken zoals ze gedaan hebben, ook wat de inhoud betreft? Was de hoofdzaak niet, dat deze predikers door Gods Geest onderwezen waren en werden omtrent de drie stukken nodig te kennen tot zaligheid en voor zichzelf en voor anderen? Hebben zij vandaaruit niet licht ontvangen uit de Schrift omtrent de wijze waarop de Heere werkt in het hart en wat dit uitwerkt in de harten? Waren er toen geen mensen, die de verborgen, de mystieke omgang met de Heere gekend hebben en deze predikers konden verstaan met het hart en zijn ze er niet ook in onze dagen nog? Dr. Bienen geeft wel over verschillende predikers enige gegevens, maar nergens verhaalt hij van hun verhouding tot de Heere. Dat was wel mogelijk geweest, want van verschillende mannen uit die tijd weten we wel een en ander omtrent hun geestelijk leven, ook van mannen uit de tijd van de uitlopers, tot in onze dagen toe. Er zijn mogelijk altijd wel predikers geweest, die beschouwer wijzen over deze zaken geoordeeld, gepreekt en geschreven hebben, maar dat zegt niets ten nadele van hen, die op de school des Heiligen Geestes goddelijk onderwijs mochten ontvangen en door de genade des Heeren mochten doorgeven aan anderen.

Wanneer we dat voor ogen houden is ten volle te begrijpen, dat zij bij de bearbeiding van hun gemeenten optraden als zieleherders, die hun schapen kenden en wilden behandelen naar eigen omstandigheden. Ze hadden eigen nood gevoeld.

Ze zagen ook de nood van hen, die aan hun hode waren toebetrouwd. Ze waren en werden door de Heere onderwezen en konden zo ook dienen en het kostelijke van het snode scheiden en goede raad en bestier geven. Ze zagen het werk Gods, maar ook nabijkomend werk en veel onbekeerden van hart, hypokrieten en die zich niet van ganser harte bekeerden. Het waren lichten, wij zijn maar nachtpitjes. Zo sprak eens een dienaar van nu.

Hier ligt een wezenlijk verschil met Dr. Bienen. Deze voelt zich geestelijk niet verwant met de predikers van die tijd. Hij voelt geen overeenstemming met Th. à Brakel, die schrijft over de trappen des geestelijken levens. De predikers van de Nadere Reformatie spraken voor Dr. Bienen een vreemde taal, die hij niet spreekt en ook niet wil spreken. Daarom vindt hij ook geen aansluiting bij hen, die wel eensgeestes

met hen zijn en daarom vinden dezen geen aansluiting met Dr. Brienens. De Heere geve ons ook in deze tijd predikers, die zelf op de leerschool des Geestes onderwezen en geoefend mogen worden om zo ook bekwaamd te worden anderen te onderwijzen en te leiden.

B.

Voor de jeugd

BESTE JONGELUI!

Gideon 39

„En de Heere zeide tot Gideon: Des volks is te veel, dat met u is, dan dat ik de Midianieten in hunne hand zou geven; opdat zich Israël tegen Mij niet beroeme, zeggende: Mijne hand heeft mij verlost. Nu dan, roep uit voor de oren des volks zeggende: Wie blode en versaagd is, die kere weder en spoede zich naar het gebergte Gileads. Toen keerden uit het volk weder tweeëntwintigduizend, dat er tienduizend overblijven.” Richt. 7:2, 3.

De laatste keer hebben we jullie opgewekt om het tweede vers van Richt. 7 vast maar te lezen, en in verband met het geschrevene daarover na te denken. Ik weet dat er zijn die dat gedaan hebben. Men maakte zelfs de opmerking dat het maar lastig was, dat ik het er niet bijgeschreven had. Want nu moest men het eerst nog opzoeken. Ik kan die opmerking begrijpen, en moet eerlijk zeggen dat het ook de bedoeling was, dat je het zelf op zoudt zoeken. Waar kunnen jonge mensen beter mee bezig zijn, dan met de bijbel. Onderzoekt de Schriften... staat ook niet voor niets geschreven. Dus beste vrienden, ik hoop dat jullie maar veel datgene naspeuren wat er geschreven wordt. Ik heb er al eens eerder op gewezen dat Paulus de liederen van Berea preeste, boven de liederen van Thessalonica, omdat zij dagelijks de Schriften waren onderzoekende, of de dingen also waren, gelijk als Paulus ze predikte. (Waar staat dit?).

Als ik met de opmerking, dat jullie het tweede vers vast maar eens na moesten kijken, ter harte genomen hebben en dit ook metterdaad gedaan hebben, dan ben ik al blij. Heb je het niet gedaan, dan kun je thans het hierboven afgeschreven vinden.

Gideon had dus een leger van tweeëndertigduizend man. Het was wel ongelijk aan het machtige leger van de Midianieten, maar met de hulp des Heeren waren de kansen gunstig.

En nu weet de Heere wat er in het hart leeft. Hij weet dit veel beter, dan dat we het zelf weten. Het hart van een mens zit vol ijdel zelfvertrouwen. Zo stelden we het de vorige keer. Nu, zo laat vers 2 ons het zien. De Heere zegt het Zelf. Hij gaat weer spreken tegen Gideon. Er is een voortdurend rapport tussen Gideon en de Heere. Is dat met ons ook het geval? O zeker, ik weet wel, Gideon leefde in het Oude Testament, de oude bedeling. De bijbel was er toen nog niet zoals wij die thans kennen. De Heere sprak daarom rechtstreeks tot Zijn volk, hetzij door middel van een droom of een gezicht, of een openbaring in het hart. Het gebeurde op verschillende manieren. Maar altijd zo, dat men klaar en duidelijk wist, met Wie men te doen had en wat men te doen had.

Wij leven in de Nieuw Testamentische bedeling. Wij hebben thans het gehele Woord van God, zwart op wit. De Heere heeft Zichzelf daarin genoegzaam geopenbaard tot zaligheid. Wij moeten daarom aan dat Woord alleen genoeg hebben. De Heere spreekt daardoor nu tot ons. Het rapport wordt nu onderhouden door middel van het Woord. Uit dat Woord kunnen we duidelijk weten met Wie we te doen hebben en wat we doen moeten. Vergeet dat niet. Onderschat dat ook niet. Niemand kan zeggen, dat God niet meer spreekt. Hij heeft Zich klaar en duidelijk uitgesproken in de bijbel. Ik zou zeggen: Wat wil je nog meer? De grote vraag blijft altijd: Willen we luisteren, naar datgene wat de Heere zegt? Leeft het in ons hart, in mijn hart en dat van jullie:

Merk op mijn ziel, wat antwoord God u geeft. Want Hij spreekt gewis, tot elk, die voor Hem leeft....?

Hoe menigmaal zullen we dan eerlijkheidshalve niet moeten zeggen, dat er weinig opmerken

gevonden wordt. Of is het bij jullie misschien anders? Het is een wonder als het er mag zijn. Dan geeft men acht op datgene wat de Heere zegt.

Gideon deed dat ook. De Heere zeide tot Gideon: Des volks is te veel, dat met u is, dan dat ik de Midianieten in hunne hand zou geven; opdat zich Israël niet beroeme tegen Mij, zeggende: Mijne hand heeft mij verlost.

Hoe duidelijk geeft de Heere hier blijk, dat Hij weet wat er in het hart van de mens huist. Als de Heere dat leger niet had afgebroken, dan zou dat leger zichzelf gaan beroemen, zichzelf gaan verheffen tegen de Heere. Dan zou dat volk zeggen: Mijne hand heeft mij verlost. Men zou dan van de overwinning zichzelf de eer geven en deze de Heere onthouden. En nu is de Heere jaloers op Zijn eer.

Misschien klinkt dat woord „jaloers” jullie wel een klein beetje vreemd in de oren, daar dit woord in ons spraakgebruik niet zulk een verheven klank heeft. En wanneer het dan op de Heere wordt toegepast, dan komt dat wel eens wat wonderlijk over. Zo heb ik het althans wel eens begrepen uit de mond van jonge vrienden. En daarom schrijf ik er over. Het is inderdaad zo, dat een jaloerse jongen of een jaloers meisje ons de schouders een beetje doet ophalen. Het kan zelfs een glimlach op onze lippen doen komen. Hij of zij is „jaloers”, wordt meestal niet in de gunstigste betekenis van het woord uitgelegd.

Doch als het de Heere betreft, kunnen jullie gerust zijn. In betrekking tot de Heere wil het zeggen, dat Hij een ijverig God is, die Zijn eer aan geen ander geeft. Hij kan dat niet doen. Dan zou Hij Zichzelf verlagen, dan zou Hij op moeten houden God te zijn. Hij is het dus aan Zijn God-zijn verplicht, dat Hij alle eer voor Zichzelf opeist. Als wij mensen dat doen — de eer voor onszelf opeisen — dan is dit een ont-ering van God. Dan is dit zonde. Doch als God dit doet, dan is er geen zweem van zonde bij. Het zou een ont-ering van Godzelf zijn, als Hij het niet deed. Hij is het dus aan Zichzelf verplicht, voor Zichzelf alle eer op te eisen.

En nu weet de Heere, dat de mens krachtens zijn val, een eerover van God is. Als hem de overwinning gegeven zou worden, met een leger van tweeëndertigduizend man, dan zou men zeggen: Mijne hand heeft mij verlost. Wij hebben het zelfs gedaan. En dat zou God om Zijns Zelfs wil niet kunnen gedogen.

Daarom moest dat leger worden afgebroken. Want een vermindering van het leger, houdt ook een vermindering in van de krachten, die op de been gekomen waren, om met Gideon te strijden. Goed gezien, neemt God door deze afbraak dat volk tegen zichzelf in bescherming. Gideon wordt door deze afbraak ook tegen zichzelf in bescherming genomen. En hoe is het nodig dat een mens tegen zichzelf in bescherming genomen wordt.

In natuurlijk opzicht is dit al zo. Stel je een jongen voor, die heel veel zakgeld krijgt. Doch hij stelt er niet de minste prijs op. Hij maakt er alleen maar een „goede sier” van. Hij leeft overdadig, brengt alles door op een manier die voor God en mensen niet te verantwoorden is. Zulk een jongen moet dan tegen zichzelf in bescherming genomen worden. Hij kan er niet tegen, dat hij zoveel zakgeld krijgt. Het is voor hem beter, dat dit minstens gehalveerd wordt.

Ik weet, dat als ik zo schrijf, dat dit een manier van opvoeden inhoudt, die door iedereen niet meer wordt overgenomen. Men zegt dan: Als je zo'n jongen gaat kortwieken, dan zou het middel nog wel eens erger kunnen worden, dan de kwaal. Als je zijn zakgeld in zou gaan houden, dan zou hij het hem ontbrekende gaan stelen. En dan ben je nog verder van huis. Dus laat het hem maar houden, laat hem maar geworden. Hij is nu eenmaal zo!

Men legt zich dus dan bij het kwaad neer, in plaats van het te zoeken te bestrijden. De gevolgen laten zich dan wel raden. Want als het kwaad niet bestreden wordt, dan wordt het alleen maar erger. Het woekert dan voort gelijk de kanker, met als gevolg dat aan het einde alles verloren is. Ik hoop dat al degenen, die met „opvoeden” te maken hebben, deze dingen ter harte zullen nemen. God is, als het op opvoeden aankomt, het grote Voorbeeld. Hij laat ons in Zijn Woord zien hoe het moet.

Hoe nodig is de afbraak in ons aller persoonlijk

leven. En om daartoe te komen, kan God natuurlijke dingen gebruiken, om ons geestelijk „klein” te krijgen en „klein” te houden. Want we zitten zo vol verbeelding. Neen, niet alleen de onbekeerden, maar ook de bekeerden. Ik denk maar aan de discipelen. Zij dachten allemaal wel met de Heere Jezus te kunnen sterven. Petrus voorop! Doch hoe slecht kenden zij zichzelf nog. En hoe goed kende de Heere hen. Zij zouden naar Zijn eigen woord, nog in diezelfde nacht allen aan Hem geërgerd worden. En Petrus zou Hem zelfs tot driemaal toe verloochenen. Doch dit moet men ondervinden wil men het geloven.

Ondervinding is de beste leermeester. Dat is een veelbetekenend gezegde. Weten jullie uit de praktijk daar ook iets van? We gaan er de volgende keer nog even op door.

We nemen dan nu maar weer afscheid van jullie in de hoop dat jullie door goede „ondervinding”, of wilt ge: „bevinding”, wijs zullen worden tot de zaligheid.

Jullie aller vriend,

Ds. H. C. v. d. Ent

BOEKBESPREKINGEN

PROFEET, STA OP! door Ds. J. H. Velema
Uitgave: Internationale Raad van Christelijke Kerken, Frederiksplein 24, Amsterdam.

Ds. J. C. Maris schreef een inleidend woord. Hij is algemeen secretaris van bovengenoemde Raad. De schrijver van dit werkje is er voorzitter van. De bedoeling van deze brochure — aldus de schrijver in Hoofdstuk I **Verantwoording** — is niet om onrust te zaaien; wel om voor te lichten en te zeggen: leg u niet te spoedig bij de nog in wording zijnde toestand neer; probeer te onderscheiden waar het op aankomt; dring tot de achtergronden door en weet wat er op het spel staat vandaag.

In dit hoofdstuk zegt Ds. Velema o.a.: We leven in 1974 en dat is een gans bijzondere tijd: het is nu de tijd van de Oecumene. De grenzen moeten weg, niet alleen in Europa, maar ook tussen de kerken. (blz. 13) Er is over het kerkvolk, generaal genomen — dus geen kerk uitgezonderd — een geest van verblindheid gekomen. (blz. 13). We leven duidelijk in de eeuw van de Oecumene. Sinds de Wereldraad in 1948 werd opgericht in Amsterdam is met man en macht gewerkt aan de verbreiding van de oecumenische gedachte. Niet zonder succes! (blz. 14-15).

De schrijver noemt in hoofdstuk II **Mijlpalen**: Utrecht 1972 (vergadering van het Centraal Comité van de Wereldraad van Kerken), Bangkok 1973 (zendingsconferentie) en Kerkenconferentie 1974 (op voorstel van de sectie Oecumenische Actie van de Raad van Kerken).

Het derde hoofdstuk is getiteld **Signalen**. De schrijver spreekt over het boek van prof. dr. H. Berkhof „Christelijk Geloof”, verschenen eind 1973, over de Charismatische beweging en over het Jongerenconcilie, eveneens een signaal van de groeiende oecumene. Dan krijgen we hoofdstuk IV **Tegenstuur**. De oecumenische stroom is sterk. De actie, die van de Oecumene uitgaat, heeft uit allerlei kringen reactie opgeroepen. Telkens weer blijkt, dat de theologie die op de achtergrond van de Wereldraad-uitspraken en -daden werkt, weersproken wordt. Er wordt tegenstuur gegeven. Enkele vormen daarvan vermeldt de schrijver: de Verklaring van Frankfurt (4 maart 1970), de Berlijnse Verklaring (Hemelvaartsdag 1974), het Wereldevangelisatiecongres in Lausanne (zomer 1974) en het Congres in Frankfurt (1 en 2 oktober 1974). Vervolgens wijst Ds. Velema op de plaats van de ICCC en zegt dan o.a. het volgende:

De I.C.C.C. die op allerlei manieren tegenstuur heeft gegeven, heeft er recht op als zodanig gewaardeerd te worden. Het is reden tot blijdschap voor hen, die willen leven naar Gods Woord en Waarheid, dat in een uiterst verward en verwarrend geestelijk klimaat, er een organisatie is, die tracht de boodschap van het betrouwbare Woord Gods en het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd, door te geven en voor zover mogelijk aan te geven waar van dit betrouwbare Woord wordt afgeweken. Zie blz. 50.

Dan komt hoofdstuk V **Signalement**. Hier gaat het er om in zeer kort bestek een signalement te geven van de oecumenische theologie. De schrijver zegt dan hoe men denkt over de Schrift, over God, Christus en de Heilige Geest, over het geloof en over de kerk.

Het laatste hoofdstuk Profeteren handelt over de houding die wij hebben in te nemen. Die houding kan geen andere zijn dan een profetische. Daarbij komt het aan op onderscheiden, verbanden leggen, zien en zeggen, zien en doen, zeggen en verwachten. Het boekje geeft een oriëntatie in oecumenische ontwikkelingen. We wensen het in veler handen. Het plaatst ons midden in de tijd waarin we leven, een tijd vol nood en gevaar.

De prijs is f 5,- (franko thuis). Het boekje kan besteld worden door overmaking van dit bedrag op girorekening 52.49.90 ten name van de Algemeen Secretaris van de ICCC, Frederiksplein 24, Amsterdam-2.

OM WELKE WAARDEN GAAT HET IN DE CHRISTELIJKE SCHOOL - door P. Kuijt
Uitgeverij „DE BANIER” - Utrecht.

De ondertitel luidt: Weerwoord op de cahiers Unie „School en Evangelie”. Daarmee is in het kort uitgedrukt wat de heer Kuijt in deze brochure wil zeggen. Hij is jarenlang directeur geweest van de onder ons bekende scholengemeenschap „Driestar” te Gouda en

dus bevoegd om een waarschuwend stem te doen horen. Het is gelukkig, dat hij dit doet, want de gevaren zijn hier groot.

Na een paragraaf: veranderingen roepen tot bezinning, zegt de schrijver in par. 2. Cahiers het volgende: „Het is dan ook zeer verblijdend, dat in woord en geschrift heel veel aandacht wordt besteed aan de taak en roeping van hen, die in de christelijke school werkzaam zijn.

Wij denken hierbij aan de pogingen om tot een omschrijving te komen van de doelstelling van het christelijk onderwijs; we denken ook aan de onderscheiden cahiers, die Unie „School en Evangelie” heeft uitgegeven en die vele lezers en lezeressen hebben gevonden.

In één van deze cahiers, „De gezamenlijke school - voor of tegen?” heeft Drs. Gilhuis, de voorzitter van genoemde Unie, aan het antwoord, dat hij op de in de titel genoemde vraag geeft, een aantal stellingen toegevoegd, waarvan de laatste luidt:

„Bij het vinden van nieuwe doelstellingen zal het verschil hierboven genoemd - de christelijke school zal duidelijk moeten aangeven dat zij ten aanzien van het eigenlijke onderwijs, dus als school, uit andere bronnen leeft dan de niet-christelijke school - in eerste instantie gevonden moet worden in de opstelling van een hiërarchie van waarden, die vanuit de bijbel, d.i. vanuit God gedacht, wezenlijk zal verschillen van die, welke vanuit de mens wordt geschapen.”

De cursivering is van schrijver dezes.

Deze stelling is voor alle geschriften (cahiers) van Unie „School en Evangelie” typerend, met name van die, welke door Drs. Gilhuis geschreven zijn. We denken aan zijn „Profiel van een school met de Bijbel” en vooral ook zijn „Er ruist langs de wolken...” (De school met de bijbel en de gerechtigheid op aard”).

En toch is het opmerkelijk, dat Drs. Gilhuis in de genoemde geschriften zelden of nooit met zoveel woorden over deze „waarden” spreekt. Veeleer wijst hij er op, dat het wezen van de christelijke school hierin bestaat dat wij het kind leren, de normen te verstaan, zelfs lief te hebben, en al is het nog zo aanvankelijk, naar die normen te leven. (Cursivering van mij).

Dat zijn we hartelijk met hem eens.

Vraagt Drs. Gilhuis naar de inhoud van deze normen, dan wijst hij echter niet op de door de Heere geopenbaarde normen in Gods wet, maar op het „prachtige” woord uit het rechtsgeding, dat de Heere spant met Zijn volk. Micha beschrijft dat in hoofdstuk 6:8: „Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de Heere van u, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, en ootmoediglijk te wandelen met uw God?”

Vanuit dit „recht doen” en vanuit dit „weldadigheid lief te hebben” gaat Drs. Gilhuis dan het karakteristieke van het christelijk onderwijs beschrijven. Vanuit dus hetgeen de Heere eist in de tweede tafel van de heilige Wet. Op gevaar af, dat hij deze los maakt van de eerste tafel dezer Wet.

Zo lopen we de kans, te vervallen in het horizontalisme, dat vandaag de dag wel erg „in” is.”

We hebben dit alles van de heer Kuijt overgenomen om te laten zien, waar het om gaat. Om het belang van de zaak willen we ook het slot op blz. 37-38 overnemen. De beoordeling wordt wel wat lang, maar de zaak is het waard. Wij geven weer het woord aan de heer Kuijt:

„De christen heeft in Gods Wet absolute normen, waarnaar hij zijn leven heeft te richten en waarnaar zijn gedrag en zijn levenshouding beoordeeld moet worden.

Deze normen bepalen 'smensen gedrag en houding; zij beóordelen ook zijn gedrag en houding.

Deze normen staan niet op zichzelf. We hebben daarin te maken met Gods gerechtigheid, met wat in de ogen des Heeren goed en recht is, doordat het beantwoordt aan Zijn Goddelijke wil.

Deze normen wijzen heen naar de Zingeveer van alle leven en naar Zijn bedoeling met Zijn schepselen.

Voor ons en onze kinderen, die leven in het spanningsveld **scheping-val-verlossing**, zijn deze normen met name gegeven om ons te leren, hoe wij als Gods schepselen moeten leven, hoezeer wij geslagen zijn door eigen schuld in onmacht en onwil om naar deze maatstaven te leven en hoe noodzakelijk het is in de weg van wedergeboorte, geloof en bekering een ander leven te leren kennen, dat gegrond is op het fundament, dat alleen behoudenis geeft: de beginselen van het Sola Scriptura, Sola Gratia, Solus Christus, Sola Fide.

Het is de roeping van de christelijke school, haar leerlingen met deze normen, Gods inzettingen en rechten (Deut. 6), in aanraking te brengen door ze voor te leven; zij moeten deze normen haar leerlingen **leren, uitwendig**, maar ook, voor zover dit ons gegeven is, **inwendig**, door hen lefde daarvoor te tonen en bij te brengen, eerbied en ontzag.

Bovenal, we hebben onze leerlingen heen te wijzen, naar Christus, in Wie wij als zondige, in onszelf verloren mensenkinderen, hersteld kunnen worden in de

gemeenschap met God. In de gemeenschap met Christus kunnen deze rechten en inzettingen ons gezangen worden op de plaatsen van onze vreemdelingschappen. Dat we dat in de christelijke school eens goed gingen beseffen, vóórdat de Heere ons het zou leren, door ons te laten zien, dat de wijsheid der wereld door God tot dwaasheid gemaakt wordt voor ieders oog.

In deze ontkerstende wereld redt alléén God en wel op Zijn aanbiddelijke, soevereine wijze; dat behoeven ons, wat methodiek betreft, geen wijsgeren of marxisten (pseudo-religies) te leren.

Voor ons, voor de School met de Bijbel is door de Heere in de Bijbel, Zijn Woord, bekend gemaakt, wat wij doen moeten: **Zyn heilige Wet horen; en lezen.** La-

ten we dan niet beginnen met het „tweegesprek” maar laten we beginnen de Tien geboden en de Bergrede te lezen en te herlezen; laten we eens ons oor te luisteren leggen naar wat de jonge theologen, die onze catechismus opstelden, ons als uitleg van deze Tien Geboden hebben nagelaten. Zij hadden door genade hun eigen hart leren kennen en kenden dus ook U en mij en onze leerlingen.

Misschien wanneer het God beliefd door Zijn Geest te brengen tot horen en leren, zou dan het profiel van de christelijke school een Bijbelse tekening krijgen.

Zoals het nu gaat, gaat het niet goed!”

Men kope en leze deze belangrijke brochure. De prijs is f 4,50.

B.



Voor al Uw boeken, bijbels en psalmboeken

BELEEFD AANBEVELEND

Boekhandel van Leeuwen

POSTBUS 39, URK

TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

Het adres voor al Uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalm boekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50 - Veenendaal
Telefoon 08385 - 13978 - Postbus 177

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77)

HOTEL DREYEROORD - OOSTERBEEK

Telefoon 085 - 333169

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuisvoelt”.

Tevens Hotel-pension de „DREYERHOEVE”

Telefoon 085 - 332904 met dezelfde sfeer en verzorging

U hoorde ook veel van

- HOMOEOPATISCHE
MIDDELEN

Reformhuis **BAKKER**

Erasmusweg 45, Hoogezaand - Tel. 05980-4227.
Na 18 uur 7414 U kunt ook schrijven!

TE KOOP

Een zeer solide, goed onderhouden

BOERDERIJ
met bijgebouwen,

waarin stalling voor 50 stuks rundvee, met 14½ ha. prima grasland.

Gelegen aan verharde weg, dicht bij kerk en school; is verder van alle gemakken voorzien.

Aanvaarding na overleg.

Te bevragen bij bewoner/eigenaar:

A. BRON,

Oosterweg 63 - DE WILP (Gn.)

Telefoon 05944 - 1616.

Jonge mensen en oudere mensen, alsook gezinnen uit de lezerskring van dit blad zullen zich thuis gevoelen in ons gezellige familie-pension.

Wij bieden een

VOLLEDIGE VERZORGING
met prima keuken en eigen sfeer voor
gezellige mensen.

Zondag eerb.

Kleine kinderen reductie.

Pension „DE OASE” - Oosterend-Texel
Jac. Bostelaar - Tel. 02223 - 627

Voor bijbels, boeken en
muziek
is **LINDENBERG** uniek!

Grote voorraad
Snelle levering,
ook van de allernieuwste
uitgaven

**LINDENBERG'S
BOEKHANDEL**

Slaak 4-8 (postbus 4209)

ROTTERDAM-16

Telefoon 010 - 11 16 07

Te huur

in WESTKAPELLE en
AAGTEKERKE

ZOMERHUISJES
en
APPARTEMENTEN

in de nabijheid van de
mooie Walcherense
bossen, duinen en
stranden.

Fr. DE VISSER,
Prelaatweg 17
Westkapelle
Telefoon 01187 - 441

**„REPOS AILLEURS”
DRIEBERGEN**

U zoekt wat rust?
U wilt bijkomen na
ziekte?

U bent de eenzaam-
heid moe?

Kom dan eens enige we-
ken naar Driebergen.

Eigen, kerkelijke sfeer -

Prima maaltijden - Geen
t.v. - Vlak bij de bossen

Steeds meer mensen
bestellen onze

**VERMAGERINGS-
KRUIDEN**

Geen wonder! Een
vermageringskuur
voor een maand, ge-
heel plantaardig, on-
schadelijk voor de
gezondheid voor

f 9,50

(verzendkosten
inbegrepen)

Drogisterij

SIKKING

Barrevoetstraat 5
Haarlem
Tel. 023 - 31 28 82
Giro 19.06.09

Te huur:

ZOMERHUISJE

voor 2-5 personen.

Vrij voor 12 juli en
na 9 augustus.

Bosr. omgeving

(Geen afspr. op
zondag).

B. SCHUIT,
Voorthuizerstr. 125
PUTTEN (Gld.)

PLAATST

UW ADVERTENTIE

IN „BEWAAR

HET PAND”

BELIJDENISKAARTEN

Nieuw klassiek getint ontwerp, ge-
drukt in blauw, goud en zwart.
Eventueel met foto kerk.

DOOPKAARTEN

Model belijdenis- en doopkaart op
aanvraag.

DRUKKERIJ GEBR. VERLOOP

Alblasserdam, Postbus 33
Telefoon 01859 - 2474 na 17 uur 5834.